

Eere-Voorzitter :
Jérôme VAN COILLIE

Secretariaat :
Torhout-Steeweg, 193

Voorzitter :
An. DE GROOTE

Nr 16

December 1933

Xe LANDJUWEELWEDSTRIJD

1933

KONINKLIJKE SCHOUWBURG – OOSTENDE

Derde Beurtoptreding

Zondag 17 December, te 3 uur stipt

DE MORGENSTER

MECHELEN

JEANNE D'ARC

door Bernard SHAW

Zaterdag 23 December te 8 uur stipt

Hendrik Conscience's Vrienden

OOSTENDE

SCHAKELS

door Herman HEYERMANS

UITSPRAAK VAN DE JURY

Hotel Piccadilly

Leopoldplaats, Oostende

Eigenaar : E. FENGER

LAATSTE COMFORT

TELEFOON 47

Warm en koud loopend water — Centrale verwarming.

Biljartzaal — Zaal voor vergaderingen en feestmalen - Beste consommaties - Gematigde prijzen.

BIEREN : Dortmunder Union — Walsheim, Export Vandenheuvel en Wielemans.

Koud Buffet — Sandwichs

Aan te bevelen : Choucroute à l'Alsacienne

Lokaal

der "Hendrik Conscience's Vrienden", en der "Vrienden van het Nederlandsch Tooneel",

Alle tooneelvrienden gaan na de vertoening naar

"Piccadilly"

Alb. Blomme
en Zoon

Tel. 20

Wijnhandel

Joseph II straat, Oostende

*Depositariissen van de
CHAMPAGNEN :*

Vve Clicquot & Louis Roederer,
Reims

Sarrasson Père & Fils, Epernay

Kressman — Bordeaux

Verscherre & C° — Beaune

ProductenLAVA

Voor alle herstelling van

Daken in zink of beton,
Platforms, Dakgoten,
wakke muren,

gebruikt de
Producten

LAVA

10 jaar waarborg.

Voor alle inlichtingen
gelieve men zich te wenden

10^a Kerkstraat, Oostende

Telefoon 1846

Aan onze abonneenten

KONINKLIJK BEZOEK

Van officiële zijde kregen de Conscience's Vrienden bericht dat Z. M. Koning Albert de slotvertooning van den Landjuweelwedstrijd op Zaterdag 23^{en} December zal bijwonen.

Amandus De Grooté

In het Staatsblad, verschenen op Vrijdag 1 December, stond de vereerende melding dat Z. M. Koning Albert aan den Voorzitter van den Koninklijken Tooneelkring "Hendrik Conscience's Vrienden," Heer Amandus De Grooté, de Gouden Palmen der Kroonorde had toegekend.

De werkende leden der "Hendrik Conscience's Vrienden," hebben deze blijde tijding met oprecht genoegen ontvangen, want zij weten beter dan wie ook, wat Amandus voor ZIJN vereeniging heeft gedaan. De eereleden van onzen kring, zij die Mandus slechts als tooneelspeler kennen, zullen, we zijn ervan overtuigd, dit verheugende nieuws ook met genoegen vernemen, omdat het hun goed doet aan 't harte, de groote verdiensten van een nederig man beloond te zien.

Hier vertellen wat De Grooté zoal in de Conscience's verrichtte, ware de geschiedenis van onzen kring schrijven, en hoe aangenaam en aantrekkelijk dit ook zijn zou, is ons huidig tooneelblad te klein van omvang om deze geschiedenis te bevatten.

Wel mogen we hier een paar woordjes reppen over den gevierde van dezen dag.

Amandus begon tooneel te spelen toen hij den leeftijd van zestien jaar had bereikt. Zestien jaar! Leeftijd waarop men — veertig jaar geleden — nog met de knickers of den top ging spelen en waarop men thans zijn haar met pommade begint glad te strijken, opdat de lieve meidekens zouden zeggen: "Wat een flinke jongen! ..."

Amandus liefde de knickers en den top aan jongeren over en ging tooneel spelen.

Iedereen zal denken dat de zestienjarige, een jongelingsrol kreeg, misschien een "jeune premier," een "amoureux," rol speelde! Mis! Mandus speelde in "Meisjesgrillen," de oude, de oudste rol!

Zoo gaat het: als men zestien is moet men nemen wat de anderen niet willen; als men oud is en eindelijk ook eens een woordje meepraten mag, dan kiest men een jonge rol. Dit weze nu niet voor Amandus gezegd, want, hij is een van die uitverkoornen, die met een stevig talent werden bedeed; wat hij aanpakte was goed gespeeld en gansch zijn figuur wees hem aan op het vertolken der groote karakterrollen van het repertorium.

Gaan we een twaalftal jaren achteruit en we zien hem terug in "Dolle Hans," "De rechte lijn," "Blank en Bruin," "Demon," "Op Hoop van Zegen," "De Opgaande Zon," "Mijnheer Pirroen," "De koekoek," "Valse Champêtre," "Spo-

ken," enz., enz... en dan... en dan... meenende "en beauté," te moeten vertrekken, zeide hij vaarwel aan het tooneel.

Helaas! De speler wikt... de omstandigheden beschikken!

Er kwam nieuw leven, Mandus deed nog eens mee, en hoe!? De rol van Joe Horn in "Regen," is misschien één der mooiste brokjes leven die hij op het tooneel bracht! Ik hoor nog de moeilijksten onder de moeilijkheden zeggen: "Zoo'n talent ..."

En dan kwam "De laatste Tocht," die nochtans nog de zijne niet was. In de "Karamassoff," zou hij nog eens een ondankbaar werkje opnemen en toonen wat een speler zelfs maken kan van een rol die hem nochtans minder past. Hij wachtte op een gelegenheid om "een slagje te slaan," en met de Vader-van-Paemel-rol sloeg hij dan ook dat slagje!

Eenig mooi was zijn uitbeelding van den afgesloofden boer en toen hij een paar weken geleden nog een kort fragment uit "Het Gezin," voordroeg kon hij voor den geest van zijn toehoorders gansch het stuk doen herleven!

Mandus De Grooté is geweest en is nog de meest talentvolle tooneelliefhebber van Oostende.

Als tooneelleider vormde hij een gansche schaar verdienstelijke spelers en als voorzitter kon hij den kring tot het hoogtepunt voeren, dat hij thans bekleedt.

Dat Am. De Grooté de dankbare hulde aanvaarde die hem door alle liefhebbers van tooneel wordt gebracht.

Deze hulde, evenals de mooie onderscheiding die hem door den Koning werd toegekend, heeft hij ten volle verdiend.

Enkele maatregels

Het zoo vereerend Koninklijk Bezoek aan Oostende en het bijwonen door Zijn Majesteit Koning Albert van de vertooning, te geven door de "Hendrik Conscience's Vrienden," zetten ons aan enkele aanbevelingen te doen.

Wij hebben kunnen vaststellen dat zekere abonneenten openstaande plaatsen gaan innemen en we deden het oog dicht, omdat deze plaatsverandering niemand schaden kon.

We moeten er de aandacht op vestigen, dat op 23^{en} December strenge controle zal uitgeoefend worden, en daar het van nu af zeker is, dat de Schouwburg nokvol zal zitten, moeten de abonneenten hun eigen plaatsen innemen.

De vertooning zal stipt te 8 uur beginnen en de deuren zullen gesloten blijven tijdens het spel. Dat ieder dus op tijd kome?

Het bestuur der "Conscience's Vrienden," geeft de verzekering aan alle abonneenten dat hun eigen plaats voor hen beschikbaar blijft en dat alles zoo geregeld is, in overeenkomst met het Stadsbestuur, dat niemand zijn plaats aan genoodigden zal moeten afstaan.

De uitspraak van de jury, over den Landjuweelwedstrijd, waarvan de laatste deelnemende kring optreedt op Zondag 17^{en} December, zal bekend gemaakt worden na de vertooning.

HET BESTUUR.

Slotvertooning

De slotvertooning van den Landjuweelwedstrijd is dus bepaald op Zaterdag 23^{en} December, te 8 uur 's avonds.

Wordt opgevoerd :

“SCHAKELS”

Vroolijk spel van den huislijken haard
door Herm. HEYERMANS, J^r

Verder in dit tooneelblad lezen onze abonneuten een origineel interview met Heyermans, afgenomen door onzen medewerker Karel Jonckheere, over wien we in dit blad ook nog een woordje zeggen.

“Schakels” is een zwaar stuk, niet omdat het moeilijk te begrijpen is, maar omdat het vanwege de tooneelliefhebbers een zeer groote inspanning vergt. Het bevat 19 rollen, waarvan 16 door de dilettanten-leden der Hendrik Conscience's worden vertolkt.

Onze kring was zoo gelukkig de belangelooze en zeer gewaardeerde medewerking te verkrijgen van **Mevrouw Portocarero**, uit Antwerpen, lid van “De Rozeknop”.

Mevrouw Braeckman-De Haese, die ons verleden jaar zulke prachtige vertolking gaf van Moeder Van Paemel, zal in “Schakels” met de Conscience's Vrienden optreden. Verder verleent ook **Mevrouw Rezy Verschuere** haar medewerking!

DE HOLLANDERS DRINKEN LEKKERE KOFFIE

In Holland gebruikt men bijna geen chicoreri meer, ledereen gebruikt er **BUISMAN'S AROMA** om smaak en kleur van den koffie te verhoogen, en hem te besporen.

BUISMAN'S AROMA
verfijnt de koffie

De doos van 1/8kg. met den kleine maat-lepel kost slechts 3 fr. 25 en vervangt 1 kg. chicoreri. In alle goede specerijwinkels.

Kostelooze staaltjes. **Buisman's Aroma**
34, Huur- en Hamoirloot, Brussel

BERNARD SHAW.

Wie is Shaw? Welk is zijn beteekenis in de letterkunde? Welke plaats bekleedt hij, meer bijzonderlijk, als tooneelschrijver?

Sommigen torsen hem ver boven al wat groot is, noemen hem « un génie dramatique », (Remy de

Gourmont), “ le Molière du XXe siècle ” (A. et H. Hamon), “ de oververnuftige ideeën-verkondiger ” (L. Simons), enz., terwijl anderen hem achterdochtig als een geestig grappenmaker uitgeven, die ons oolijk in 't ootje tracht te nemen... Ik verkies, in elk geval, die scherpfafgeteekende wit-en-zwartmeeningen boven klaklooze uitingen als « onverbeterlijke sarcast », “ paradoxale ironist », “ tooneelacrobaat », en dies meer, uitgaande van gewichtig-doende menschen die aanmatigend achten daarmee Shaw geïdentificeerd te hebben en verder doodgewoon een versche pijp stoppen. Men is vóór of tegen Shaw. Er bestaat geen middelweg...

Er wordt wel eens beweerd dat Shaw hoofdzakelijk twee geestelijke vaders heeft, namelijk Nietzsche voor de grondgedachten van zijn stellingen, terwijl hij op tooneelgebied, een verre navolger van Ibsen zou zijn. Shaw heeft Nietzsche niets te danken. Hij erkent immers eerlijk dat hij den grondvorm van zijn ideeën verschuldigd is aan Samuel Butler (zie het boek van den Revolutionnaire). Wat Ibsen betreft, is het overbekend dat de groote Deen voor alles het zielkundig complex uitpluist en op den voorgrond brengt, terwijl de sociale vraagstukken slechts als kader dienen (uitgewerd misschien in de “Vijand des Volks”). Met Shaw is dit het geval niet. Hoofdzak is bij hem het belichten van zijn leerstellingen. Een tooneelstuk wordt dan ook meestal een soort debat en de schouwburg een meetingzaal bij den Ier.

Heb ik reeds gezegd dat Bernard Shaw te Dublin geboren werd in 1856 uit Protestantsche ouders? Zijn prille jeugd verliep schijnbaar onbenullig. Ik zeg “schijnbaar”, want alhoewel hij aangeschreven stond als een slecht scholier, bezocht hij van jongsaf de musea, woonde muziekaudities bij, terwijl zijn eerste pennevrucht — hij was toen zestien jaar — de methodes voor het heropwekken van den Godsdienstzin bekampte...

In zijn vader stak geen pit. Daarentegen heeft Shaw oneindig veel te danken aan zijn moeder, die bij, op 20-jarigen ouderdom, naar Londen volgde. Hij was er een tijdje werkzaam als klerk, doch bleek evenmin voorbeeldig bediende als scholier. Hij gaf zijn betrekking op en leefde gedurende een tiental jaren hoofdzakelijk op de beurs van zijn moeder, die intusschen veel bijval genoot als muziekleerares. Dit liet hem toe zijn eigen vorming veelzijdig te vervolkomen.

Shaw kleefde de leerstellingen van Marx aan, maar vervoegde later de rangen van de “Fabian Society”, bestaande uit intellectuele socialisten uit den middenstand. Het journalisme trok hem aan en spoedig verwekten zijn critieken de algemeene aandacht. Zijn gebundelde keuropstellen “Dramatic Opinions” is wellicht een werk van blijvende waarde. Dit dagteekent uit den tijd van Ibsen's opkomen en het dient terloops gezegd dat Shaw misschien het meest heeft toegedragen om de dramas van den meesterlijken Deen bij het publiek voor te lichten en te verdedigen.

Rond de jaren 1890 ontstond er te Londen een beweging, ten voordeele van een verjongd theater. Zoo werd het « Independent Theatre » opgericht. Edoch, er bestonden geen nieuwe stukken voor den versch-voltooiden schouwburg. Bernard Shaw be-

ijverde zich hieraan te verhelpen. Hij voltooide *Widower's Houses* en luidde hiermee een lange tooneelcarrière in. Het weze maar seffens gezegd dat Shaw tot heden een 36tal tooneelstukken schreef.

Wij zijn geneigd het tooneelwerk van Shaw in drie periodes in te deelen: In de eerste stukken viert de sociale tendenz hoogtij. Uit die periode dagteekenen:

Widower's Houses, waar het hoofdzakelijk gaat om de onmenselijke praktijken te striemen van hartelooze eigenaars die onoglijke rapportgebouwen per kamer, halve kamer, ja, per kwart kamer aan vertwijfelde dompelaars verhuren.

The Philanderer, waarin Shaw de vivisectie en het beroep van geneesheer hekelt.

Mrs Warren's Profession. Hier behandelt de auteur het exploiteeren van internationale eersterang ontuchthuizen onder vorm van een degelijk ingericht Vennootschap. Onder de bizonderste aandeelhouders telt Mrs Warren zelfs een Bisschop. Dit is het niet wat Shaw schijnt te ergeren; het is immers een kapitalisten-onderneming en, ja, alle kapitalistenbedrijven zijn, volgens den schrijver, uit hetzelfde laken geknipt. Hetgeen niet belet dat we hier staan voor één der beste stukken van Shaw, zoowel op gebied van dramatischen bouw als van karakterteekening.

Het gaat van zelf dat deze stukken heel wat stof deden opvliegen onder de critici. Op de planken sloegen ze hoegenaamd niet in. Overigens, eerst een tiental jaren later zou Shaw eenig sukses boeken met zijn eerste stukken en dan nog in Amerika en in Duitschland. Doch hij wilde perfors ook het Engelsch publiek winnen voor zijn tooneel. Hij milderde of verzaakte dan ook tijdelijk aan te scherpe tendenz in zijn stukken en zoo krijgen we een reeks "Pleasant Plays", namelijk:

Arms and the Man (Oorlogsmannen), waarin hij de romantiek en de cultus voor het militarisme ridiculiseert. Dit stuk leverde het libretto van « Le Soldat de Chocolat », en « Kwattasoldaatjes ».

Candida met gemakkelijke opmerkingen over liefde, huwelijk, godsdiens, kunst, eoz. Ook dit stuk munt uit door zijn rake karakterschildering. Zooals in het voorgaande is het dialoog een schitterend vuurwerk.

You never can tell (Je kunt nooit weten). Eén der geliefdste spelen van Shaw, te Oostende opgevoerd door het Vlaamsche Volkstoneel.

The Man of Destiny, welke de reeks der gemakkelijke spelen sloot.

Ditmaal slaagde Shaw er ten volle in het publiek te interesseeren. Met « Oorlogsmannen » reeds wordt het een stormloop naar den schouwburg. Hierdoor aangemoedigd laat hij thans verschijnen « Three Plays for Puritans » en wel:

The Devil's Disciple (Le Disciple du Diable), een episode uit den Amerikaanschen Vrijheidsoorlog, waarin een door de Puriteinen verafschuwde goddelooze zich spontaan opoffert, tot aan de galg, om een predikant te redden...

Cesar and Cleopatra, een historische parodie, maar tevens een der beste stukken uit Shaw's repertorium.

Captain Brassbound's Conversion (De bekeering van Kapitein Brassbound) een loutere klucht met verbluffende zetten.

De stukken van Shaw werden nu in de meeste talen omgezet en met toenemende belangstelling op de planken der grootste internationale schouwburgen opgevoerd (Parijs alleen bleef nog steeds afzijdig). Shaw bekleedde alzoo plots een eereplaats in de wereldliteratuur. En nu hij zeker is overal gelezen en gespeeld te worden, zal hij verder geen concessies meer doen aan het publiek. Hij zal dus terugkeeren op het terrein der sociologie en stukken schrijven hoofdzakelijk om zijn ideeën te verkondigen. De bizonderste werken uit deze derde periode heeten:

Man and Superman gevolgd door het *Handboek van den Revolutionnair*. Hierin zoekt de schrijver naar de formule van den Opper mensch en geeft ons de leer van de *Levenskracht*. In het derde bedrijf volgen we, als intermezzo, Don Juan in de hel en leeren we dat Don Juan niet de verleider, maar de nagejaagde is.

Major Barbara. De grondgedachte van den auteur in dit werk is dat Armoede de groote zonde is. Een mensch die berust in "eerlijke" armoede is een verloren ziel. Het leger des Heils wordt er onmeedoogend afgetakeld.

In *The Doctor's Dilemma* trekt Shaw opnieuw te velde tegen het beroep van den dokter.

Getting Married (Trouwen) is een praatstuk zonder verwickelingen, waarin zich lange samenspraken ontwikkelen over veelwijverij, veelmannerij, vrije liede enz.

Blanco Posnet's ware Gedaante. Hier beschrijft Shaw ons de onbegrepen worsteling van ruwe verloopenen wezens tegen het geheimzinnig hogere en diepere in den mensch. Een gelegenheid om den schrijver als mystieker te leeren kennen.

Press Cuttings, een scherp stukje, waarin de suffragetten-beweging in het belachelijke getrokken wordt.

Fanny's First Play. Het stuk dat misschien het grootste sukses boekte. Het bevat geen nieuwe ideeën en Shaw biecht cynisch, in zijn voorrede, dat het geschreven werd om op te brengen.

Androcles and the Lion geeft ons een kijk op het primitieve Christendom met Shaweske bespiegelingen over godsdiens in het algemeen. Het leuke is dat de leeuw hier fungeert als hoofdpersonnage.

Saint Joan (Jeanne d'Arc) zie verder.

The Apple Cart. Een stuk dat speelt in de toekomst en waarin de Engelsche Koning, die feitelijk geen gezag heeft, troonaistand dreigt te doen om zich als volksvertegenwoordiger voor te stellen, om later eerste minister trachten te worden en op die manier werkelijk te kunnen regeeren...

Om het tooneel van Shaw zijn volle recht toe te kennen en naar reële waarde te schatten, mag men het niet vergelijken met de stukken, opgetimmerd naar bestaande of geijkte formules van dien en zelfs van onzen tijd. Shaw's bedoeling is immers precies iets anders te willen voortbrengen. Men verwijt doorgaans den mangel aan handeling in zijn spelen. Voor zijn meeste stukken is dit eehigszins waar, doch men bedenke, dat het hoofdidee van Shaw

steeds is en blijft gedachten te zaaien en daarin vindt hij alvast zijns gelijke niet. Hetgeen overigens niet beteekent dat zijn tooneel niet boeit. God beware ons. Het bevat zulk een schat schitterende ideeën, zulke verbluffende paradoxen, zulk een vuurwerk geestige zettingen, zulke krasse « tours de force », dat het gemis aan intrigues hierdoor heel wat verholpen wordt.

Ten andere, Shaw's afkeer voor de formule "de kunst om de kunst" is voldoende bekend. Een werk waarin niets gezegd wordt, dat geen propaganda maakt voor het een of ander leerstelsel of geen politieke opinie verdedigt, kan, volgens hem, geen kunstwerk heeten.

Shaw kan levendige, directe en rake karakters en situaties uitbeelden. Er komen prachtfiguren voor in zijn werk. Andere personages doet hij opzettelijk naar het karikaturale overslaan.

Of Shaw lang zijn tijd zal overleven? Sommigen voorspellen roekeloos een vroege vergetelheid. Anderen beweren dat zijn fijne geest, zijn brillante humor, zijn oververnunftige scherpzinnigheid, zijn ongeëvenaarde vaardigheid in het paradoxale altijd zullen bewonderd worden. Enkele stukken, waaronder *Mrs Warren's Profession*, *Cesar en Cleopatre*, *Jeanne d'Arc* zijn stukken van durende waarde.

Hoe het ook zij, Shaw heeft ontegensprekelijk de groote verdienste een vernieuwer te zijn. Hij is een ruitenbreker, die de versche lucht in de opgesloten kamer vol mufte romantiek en petieterige conventie heeft laten tochten...

En daarom alleen steek ik geestdriftig mijn duim naar omhoog.

JEANNE D'ARC

Toen de mare de ronde deed, dat Shaw de hand legde aan een nieuw groot stuk, namelijk *Saint Joan*, kuchhoestten velen gekitteld door een ongemakkelijk voor gevoel. Welke verklaring, draai of wending zou de onbarmhartige geeselaar, die Shaw is, geven aan het mysterieuze geval "Jeanne d'Arc"?

Want, dat de Engelsche Ier zich niet bepalen zou met een eenvoudig geschiedkundig drama te leveren, verstond iedereen. De landgenooten van Jeanne dachten dat het op z'n minst, anti-Fransch zou zijn. De katholieken vreesden dat het stuk genadeloos tegen de kerk zou uitgespeeld worden. De Engelschen waren ook al niet gerust... Er ontstonden voorbarige pennetwisten, lasterlijke veronderstellingen, leugenachtige affirmaties.

En Jeanne d'Arc verscheen. En Franschen, Engelschen, Katholieken, iedereen roemde het stuk, danig verlicht, als een meesterwerk. En dat is het ongetwijfeld ook. "C'est un chef-d'œuvre, une pièce immortelle", roept M. de Flers geestdriftig uit...

Welk is de hoofdgedachte van Shaw in zijn "Jeanne d'Arc"? Ik denk ineens aan "Waterloo" van Victor Hugo. De dichter vraagt er zich af door wie Napoleon overwonnen werd? Door Welling-

ton? Neen... Door Blücher? Neen... Door God! Napoleon, die slechts een mensch was, moest vallen. Shaw schijnt hier de gedachte van het onafwendbare noodlot voor zijn rekening te hernemen. Jeanne d'Arc werd verbrand, omdat het niet anders kon. En M. Henri Bidou in het *Journal des Débats* voegt erbij: "Si Jeanne revenait, toute canonisée qu'elle est, elle serait brûlée de nouveau...."

Stelt u even voor. Dit eenvoudige, boerenmeisje, dat onervaren, onnoozel, nietig dingsken valt zonder boe of ba te roepen midden een listige wereld, vol uiteenlopende driften en doeleinden, vol intrigues en kuiperijen om die menschen een lesje te geven wat er te doen staat... Op een gegeven oogenblik moet ze fataal in iemands weg loopen, die over de noodige macht beschikt om ze te doen verdwijnen. En dit gebeurt dan ook. Welke is die macht? Ze zijn eerder tweërlei:

1° De Kerk... Jeanne beweert dat zij door God uitverkoren werd om een zending te vervullen. Zij hoort stemmen uit den hemel en wil slechts aan die stemmen gehoorzamen, zonder naar de bemiddeling of raadgevingen van het kerkelijk gezag te willen luisteren. We staan hier feitelijk voor een geval van vrij onderzoek en Jeanne is "au fond", een protestante. De geestelijken waarschuwen haar, doch zij wil niet luisteren. Zij zal moeten verdwijnen... En hier komt Shaw uit de mouw, zonder dat wij het vermoeden: de kerk heeft in 1920 een "protestante", als heilige verklaard...

2° De Feodaliteit... Het woord "koning" is te dien tijde nog een titel, zonder meer. De vassallen, hertogen, prinses, graven, enz. zijn nog altijd heer en meester op hun goed. Jeanne beweert als zending te hebben den Dauphin naar Reims te voeren om hem daar als koning van het Fransche rijk of Frankrijk te laten kronen. Hetgeen de afhankelijkheid van alle Franschen aan het gezag van den koning beteekent. Dit is meteen het gezag van het feodaal stelsel ondermijnen en het inluiden van zijn einde. Jeanne zal hier ook te veel zijn. In dit fatale licht heel de tragiek van het stuk.

Het stuk is buitengewoon rijk aan karakterteekening. Heel de wereld ligt er in. We vinden er ruw opvliegendes, aanmatigend-dommen, fijn-ge-slepen menschen, vooruitzienden, onverschilligen, ook enkele goedhartigen... En bovenal prijkt de heerlijk-vrome figuur van Jeanne zelf.

Men zou moeilijk uitgepraat zijn over dit stuk. Overigens men zou slechts kunnen navertellen wat de meest bevoegde pennen uit alle landen over dit werk geschreven hebben. Laat me dan maar liefst besluiten met dit woord van Pierre Veber: "Il faut dire la vérité, la Jeanne de Shaw est une chose splendide, unique, féroce, terrible et savoureuse, d'une facture prodigieuse, d'une virtuosité ironique invraisemblable. Durant quatre heures, sans intrigue, sans coup de théâtre, et rien que par la force de son génie, M. Shaw nous tient en haleine..."

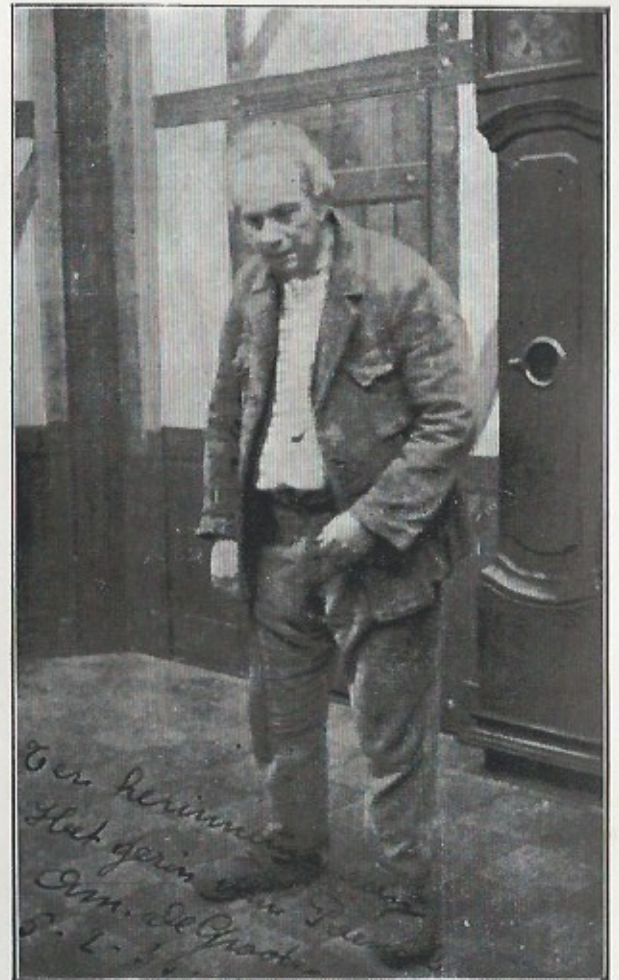
A. Sl.

AMANDUS DE GROOTE

Voorzitter van den Konink-
lijken Tooneelkring "Hendrik
Conscience's Vrienden"
Oostende

Bij Koninklijk Besluit van
Vrijdag 1 December 1933,
vereerd met de Gouden
Palmen der Kroonorde.

Amandus DE GROOTE als "Vader van Paemel"

Voor uwe

PELSEN

wendt U ter trouwe tot het gekende HUIS

J. Vanden Bossche

opvolger van Coppyn-Vandeperre
Witte Nonnenstraat, 40 Oostende

Ge vindt er de grootste keus

Mantels • Pelsen • Vellen

AGENTSCHAP

Comptoir Immobilier

21, ROGIERLAAN, 21, OOSTENDE

*Verkoop Verhuren Overnamen
Alle verzekeringen.*

Specialiteit :

**Discrete verkoop van Huizen
in stad.**

Aan Tooneelliefhebbers

die in groep vertooningen van
den Landjuweelwedstrijd bijwo-
nen, zal een vermindering op de
prijzen der plaatsen worden toege-
staan.

*Zeer
belangrijk.*

MINERVA MOTORS

Agentschap voor Oostende en omliggende

66, Thouroutsche Steenweg, 66 **C. WYBO**

“SCHAKELS” met het VERLEDEN

of

Het postume interview met den schrijver Herman HEYERMANS

Herdenken

Op den avond van Allerzielen zetten de familieleden van den doode, in de streek van het Hunsrückgebergte, een bord op tafel en vullen het met de gerechten van het herdenkingsfeest. Niemand komt echter de plaats innemen, noch de soep en de schel everzwijn aanraken; het is de portie voor de Dooden.

Zóó buigt men zich ginds over de verdwenenen: trager worden de handen van het bord naar den mond gebracht, met droomoogen wordt langs den leegen stoel gestreeld... Zijn wij het die gestorven zijn in de dooden of stierven zij in ons?

xxx

In de Zandhoeve, te Zandvoort-aan-zee, viel op 23 November 1924, met een lichten schok, het hoofd stil van den man, die, niettegenstaande de mizerie en de vele ontgoochelingen van het leven, toch nog het optimisme had bewaard om 41 tooneelwerken, 19 bundels Falklandjes, 21 volumens ander letterkundig werk, critiek, plus een onnoemelijk aantal losse artikelen uit zijn schoon hart op het papier te storten.

De Geest

Dezen jongsten Allerzielandag waren wij door het duinzand gewaad en op den hoogsten top, nevens een konijnenpijp en een stronk reeds vergeeld bibberend duinhelm, lieten wij ons neer. Na ons, op de dunne zon, naar het Noorden te hebben georiënteerd, sloegen wij de roode kaft om van “TOONEELSTUDIES II”, om te lezen “SCHAKELS”, vroolijk spel van den huiselijken haard, in vier bedrijven... De derde druk reeds, 1925, waarvan helaas nooit een exemplaar door den schrijver met een glimlach werd betast...

En opeens, hoe kwam het?

Vóór een jaar gestorven, tusschen de duinen, misschien op eenzelfde ijlen herfstidag, met, door het geruisch van de zee, de stemmen van de reeds miljoenen dooden...

— U leest “Schakels”, meneer?

De schim van Heyermans stond vóór ons.

— Komen de dooden dan terug, Herman Heyermans?

— Soms, in hun werk...

De goedige oogen van Samuel Falkland werden smal van weemoed.

Schakels

— Kent U de “Hendrik Conscience’s Vrienden, Herman Heyermans?

— Cyriel Buysse zei me, toen ze hier beneden zijn “Gezin van Paemel”, speelden, dat ze tot Koninklijke Maatschappij waren bevorderd. Ze moeten dus koninklijk spel-leveren...

— Hoordet U klachten?

— Nog niet, maar...

Wij onderbraken, voorzichtig:

— Ze richten dit jaar het Landjuweel in, dat ook Koninklijk is.

— Jules Persyn zei het ons. Zou Koning Albert...?

— Jawel, hij komt en dan nog wel naar Uw stuk!

— Dat zijn dingen, die maar gebeuren als je dood bent...

— Maar U zijt niet dood, Herman Heyermans, U zult niet sterven. Wanneer werd U geboren?

— 3 December '64, Rotterdam, journalist, dramatisch auteur en directeur van een gezelschap. De la fabrique au consommateur. Niet dood, zegt U? Wij worden elke week gekruisigd.

— Toch in den hemel nu?

— Ik had immers mijn vagevuur op aarde!

— Is Buysse ook bij U?

— Zeker, allen die vochten voor het rechtvaardige.

— Dat deed U. Wat bedoelt U eigenlijk met “Schakels”?

— Het werd niet altijd begrepen door het publiek.

— Veel opvoeringen nochtans!

— Nogal. Het werd gecreëerd te Berlijn in 1903, ging te Weenen en te Londen in 1908.

— U vergeet Stockholm in 1906.

— Hoe onthoudt U dien datum?

— Ik werd toen geboren... Maar uw beste werk, ten minste naar het aantal opvoeringen te oordeelen, moet “Op Hoop van Zege” zijn?

— Laat zien, toen ik vijftig was, jawel in 1914, droegen het de planken voor den 500sten keer. Maar eerlijk gezegd, ik hou meer van “Schakels”...

— Een goede keuze dus vanwege de Hendrik Conscience’s Vrienden?

— Ze doet me bijzonder veel genoegen.

Het Motief

— Is het waar, dat U zelf een beetje Pancras Duif zoudt zijn?

— Wij zijn allen egoïsten in het leven, dus...

— Maar Pancras is toch geen egoïst! Hij is het juist niet.

Zijn zoons, zijn dochter en schoondochters, zij gunnen hun vader geen ons geluk in zijn ouden dag; die steigeren allemaal, wanneer hun vader, na een leven van tobben en na zich opgewerkt te hebben, eindelijk een nieuwen tijd wil ingaan, met het geluk van een stille vrouw en de illusie van een verjongde toekomst; die zijn ondankbaar, en vreezen door het huwelijk van hun vader een erfgenaam meer te zien opdagen; zij zijn de egoïsten, die U ten andere zeer fijn en prachtig hebt uitgebeeld.

— Wat noemt U prachtig, jonge? Simpel en waar? Ja? Dan zijn we het eens. Maar wat U over Pancras en mij zegt is larie...

— ?

— Vader Duif is een even groote egoïst als zijn kinderen. Ze zouden anders van hem niet zijn. Kent U het stuk?

— Maar, Herm...

— O, het ware de eerste keer niet, dat over mij zoude geschreven worden, zonder dat men mij goed hebbe gelezen.

— Drie keer!

— Niet genoeg. Enfin, U kent het verhaal. Als ouwe Jacob Dulk — U weet wel, die Pancras, toen hij nog misère kende, eens het leven gered heeft — als Dulk moet geholpen worden, denk U maar niet, dat Pancras hem bijstaat uit altruïsme. Chot, nee! Anders zou hij niet zoo Zeep-achtig doen, zooals U Vlamingen het zegt.

— Misschien...

— Och neen. Redt hij ten slotte Dulks zoon, die door zijn eigen zoon uit de fabriek afgedankt wordt?

— Neen, dat is waar; hij is zelfs een beetje laf op dat oogenblik.

— Ziet U! Neen, in "Schakels", heb ik eenvoudig "mensen", volledige mensen tegenover elkaar gezet. Menschen, met een mogelijkheid van hoedanigheden en gebreken. Het milieu en de omstandigheden geven die mogelijkheden richting.

Pancras heeft een goed hart genoeg, maar zijn rijkdom, zijn "gearriveerd zijn", doen er hem de hand vóór houden. Moest hij even arm als zijn vroegere werkmakker Dulk zijn gebleven, dan zou zijn gemoed veel opener, simpeler, beter zijn bewaard. Zie zijn kinderen: allemaal egoïsten, met andere facetten. Geen één heeft miserie gekend. Ze zijn in 't welgestelde opgebracht en hebben geen verbeelding genoeg om den nood en de wenschen van anderen te begrijpen. Pancras Duif's broer, Hein Duif, die heeft het niet gemakkelijk gehad, evenmin Marianne, de huishoudster. Welnu, zij worden door de anderen als egoïsten beschouwd en zijn in der waarheid de eenige nobele figuren van mijn stuk. Jakkies nee, Pancras heeft me geen medelijden gekost.

— U moet wel gelijk hebben, Herman Heyermans. Maar wat dan gezegd van de andere interpretaties?

De eenen zien in "Schakels", den strijd van een betere oudere generatie tegen een jongere ontaarde?

— U kent mijn oordeel. Ik zie dat U nota's neemt; zeg asjeblief aan Uw hoofdredacteur dat "Schakels", geen artificieel conflict van twee generaties, zooals U het noemt, tegenover elkaar stelt, maar wel karakters, die door het waarachtige leven worden doorstroemd. Bij andere opvattingen word ik verraden. Dat gebeurt ook met anderen. Neemt U nota?

— Met plezier. Van verraden gesproken, wat moet Shakespeare geketterd hebben, toen ze zijn "Hamlet", in smoking speelden!

"Wij hebben hem gelukkig kunnen bezig houden tijdens de vertooring, door hem het boek van dien fameuzen kolonel na te vertellen; U weet wel, die beweert dat én William én Bacon én Vondel en zelfs Cervantes dezelfde persoon zijn geweest.

— Hoe is het mogelijk!

— U zijt me de kleppers geworden op aarde.

— Wij willen te geleerd schijnen.

— Altijd hetzelfde egoïsme!

Verwachting

In de verte kwam een auto aangetuft.

— Rookt U, Herman Heyermans?

We staken onzen sigarettenkoker in de lucht.

— Met plezier, "ginds", mogen we niet.

— Lode Scheltjens zal het er niet gewoon worden!

Toen sloeg een lucifertje op, bleek vlammetje door den opstijgenden mist.

Niemand greep de sigaret. Ze viel in het zand.

De auto snorde langs het zwart asfalt. Heyermans was verzwonden.

Zooals het niet geledigde bord in den Hunsrück, op Allerzielen, schemerde de sigaret nevens het nog steeds bibberende helm.

In de richting van het Noorden, over de zee, fluisterden we den Doode achterna:

— Komt U naar de Koninklijke vertooring, Herman Heyermans?

En het leek ons, dat over het strand een verre stem kwam gemurmeld:

— Verschaeve mocht niet komen naar "Judas"; doch zijn stem brandde onder de woorden. Zeg aan de Hendrik Conscience's Vrienden, en aan Koning Albert en de toeschouwers dat ik op de vertooring waken zal, tusschen de bladzijden van het stuk in. Het is er goed midden de roode liefde van de kaft. Zeg het hun.

xxx

Wat heden geschied is, een maand nadien, op dezen laatsten Donderdag van November.

K. JONCKHEERE.

Een veelbelovend Dichter

Tijdens het Feest van het Vlaamsche Boek verschijnt bij de firma "Loki", te Antwerpen een bundel verzen, uit de pen gevloeid van Karel Jonckheere, die voor vele Oostendenaars geen onbekende is en reeds verscheidene verdienstelijke werkjes in het licht zond.

Vooraanstaande letterkundigen gaven over dezen bundel verzen, "Proefvlucht", getiteld, zeer vleiende beoordeelingen. Prof. Dr. Maurits Sabbe, zegt het volgende:

"Zij (de verzen) zijn het werk van iemand, die werkelijk poëtisch voelt, die verbeelding heeft en temperament ...

Ik meen dat gij U op het glibberige pad der poësie wel moogt wagen.

Raymond Brulez, schrijver van het mooie "Sheherazade", geeft het volgende oordeel:

"Het mooie slotgedicht "Tristan da Cuna", alleen rechtvaardigt een uitgave.

"Conflict", met zijn krachtig accent.... "Gelofte", het aangrijpende. "Onvruchtbaarheid", "Heimwee", zijn zeer schoon... Gij hebt verrassende, frissche beelden.

xxx

Wij zijn gelukkig de aandacht van onze tooneel-liefhebbers en van het Oostendsch kunstminnend publiek op het jongste werk van Karel Jonckheere

te kunnen vestigen, omdat het waarlijk zeer verdienstelijk is en veel voor de toekomst verhopend laat.

Daar Karel Jonckheere aan het opstellen van dit vijfde nummer van ons tooneelblad heeft willen helpen, waarvoor we hem hier hartelijk danken, hebben we het ook aangedurfd hem de toelating te vragen één zijner gedichten in ons blad te mogen overdrukken.

Hier volgt dus :

Ik schrei om de geslachten van mijn bloed

Ik schrei om de geslachten van mijn bloed
die ik nooit heb gekend en voor eeuwig zijn verloren
ik schrei om 't hopelooze van dit lied
waarvan de minste echo niet
door 't ijle van de tijden weet te boren.

't Is ons gegeven onze leën uiteen te reiken
in overgroote dronkenschap naar zon en maan
en al de werelden die duizendvoud
hun stralen op onze oogen slaan.
Al glinstren onze handen niet van 't goud waarin ze sidderen
ons rest de verre en zekere hoop
— voor elk van ons wordt eens een groote vreugde bereid —
dat het gelaat van elke ster
zich op een glansnacht spiegelen zal
in 't juichend aanschijn van onze aarde.

Maar wringen mogen wij ons felste denken in den tijd,
daar is geen enkele vreugd van weerzien weggeleid
voor hen die bleek of rood
hun leven droegen naar den dood.

Ik schrei reeds voor mijn moedertje
dat ik niet kan behouden,
ik knarsetand dat ook de band met vader moet gescheurd.
Wanneer verhinderen wij met staal of met ons bloed desnoods
dien wreedsten moord getikt op elke klok?

Ik schrei uit louter liefde
voor hen die eens mijn hoofd doordrenkten met hun wil,
en schrei uit louter wanhoop
den langen, langen weg niet her te kunnen kruipen,
waarlangs de moeders togen met hun schoot van vruchten zwaar.
Het is niet mannelijk te weenen, man, om mannen
al is het menschelijk,
maar dit is nu het grootste leed
hém uit de rij der jaren niet te kennen
waarop men mensch vóór mensch het trouwst van al geleek.

Daar blijft een troost die hen niet kon vermurwen
zij kenden slechts het lied dat hunne moeder zong
daar wij voor elken tijd en waar ze zich ook wendden
hun liefde en hun verdriet hun schertsen en hun strijden
opnieuw verrijzen zien in zang en woord en beeld.

Ik schrei dit mannelijk lied gelukkig het te schreien
het bindt mijn beste zelf aan 't schoonste dat verdween
het worde voor dit jaar één van de melodijen
voor hen die over lang staan schreien om 't verleën.

De Oostendenaars, die voor de schoonheid der
poësie vatbaar zijn, zullen den veelbelovenden jongen
dichter ook iets meer dan hun waardeering en
hun mondelinge aanmoediging toekennen.

Pancras Duif zal hen in "Schakels", aan de woorden van Apostel Johannes herinneren :

"Mijn kindertjes, laat ons niet liefhebben met de woorden noch met de tong, maar met de daad en met de waarheid!.."

xxx

Bestelling tegen 12 fr., worden door K. Jonckheere, Plantenstraat, 76, Oostende, (Postchecknummer 2932.19 Oostende) aanvaard.

Breuklijders,

*De beste breukbanden op
maat worden vervaardigd
in de firma*

+ Au Para +

G. Madelein-Buys

Gebreveteerde Breukmeester
Witte Nonnenstraat, 27
Oostende

N. B. — Koopt nooit breukbanden, die op
voorhand vervaardigd zijn, want
deze verergeren de breuken.

OPGELET! OPGELET!

Nog altijd zijn

de Kleerwinkels

met

Paard en Jockey

bekend om hun fijne stoffen,
snit en prijzen.

Hoek Christina- en
Wittenonnenstraat

61, Alfons Pieterslaan, 61
Oostende

LET WEL OP!

Paard en Jockey

Het Laatste Nieuws

meest verspreid en best
ingelicht Vlaamsch
dagblad met dagelijks
een kosteloos bijvoegsel

Ons Sportblad

Bureel en Redactie :

105-107, Em. Jacquainlaan
Brussel

**Aller oogen
zijn gericht
op**

**KWATTA'S
MANŒUVRE
CHOCOLADE**

Voor uwe sportartikelen, footballen,
enz., wend u tot

L. Deweert-De Roo

3, Steenweg op Thourout
(bij Leopold I Plaats) Oostende

Rijwielen "Uilenspiegel", "Spirit",
"Raleigh"

Groote keus van Kinderrijtuigen

Vermindering van Lasten

Steunt de Belgische Nijverheid

Haar producten zijn beterkoop en nochtans
zoo goed als de buitenlandsche.

KOOPT STEEDS

PALMEX : Huishoudzeep met palmolie ver-
vaardigd. 5 stukken voor 4 frank.

PALMOR : Voor zwaren wasch (met een
premie van 50 gr. SAFI) 1,20 fr. het pak.

SAFI : Bleekt zonder zon (met een premie
van 50 gr. PALMOR). 2,50 fr. het pak.

DELCA : Schijfjes voor fijnen wasch (met
model van breiwerk) 1,75 fr. het pak.

Belgische N. V. Palmafina

Werkhuizen :

Ertvelde (Gent)

Bureelen :

11, Handelsstraat, Brussel

Fr. WOUTERS

13, Capucienenstraat
Oostende

Aannemer van Glaswerken

**Leveren van Glas,
Spiegelglas
Marbrite, Mastiek
Verzilverde spiegels
Luchtgevers
Vitraux, Dallen**

op geheel de kust.

Tel. 208

VOOR UWE

**GEVELSTEENEN
BOUWSTOFFEN
BOUWWAREN**

WENDT U TOT

Inr. **ROORYCK** Geb. N. V.

Sloepenstraat (T. 2138)
Prinsenlaan, 15 (T. 2013)

Alleenverkoopers van :

Gevelsteenfabriek "Ryckevorsel",
Vandenheuvel's Steenf. te Ryen
Kleiwarenfabriek "Tiglia",
Isoleerende Platen "Tentest",
Tegelfabriek van Roucourt

250.000 gladde en bezande gevelsteenen
in alle formaten en kleuren in magazijn.
Grootste keus, laagste prijs. - Fabriek van
porphyrite dallen 30x30. - Alle andere
bouwmaterialen in magazijn aan laagste
prijzen.

Huismoeders!

Voor al uw

KOLEN

*Inlandsche
Engelsche
Duitsche*

moogt gij U in volle vertrouwen wenden tot

HET HUIS

van **EMMERIK**

Hendrik Serruyslaan, Oostende
Tel. 503

Verzorgde waar! — Spoedige bediening!

Kent gij de

FIJNE BIEREN

Bock, Foncée, Golden
Lager. Dark Lager

van de

BROUWERIJ CALDER

Frans Musinstraat, Oostende

Proeft ze!

Proeft ze!